VCMSR
98-2000

References of objects and attitudes to objects in folk songs of the past

by:
PRABHAKAR M. WAGHMARE
98625001

References of objects and attitudes to objects in folk songs of the past

Visual communication **special project** by

Prabhakar M. Waghmare (98625001)

Guide:

Prof. U.A.Athvankar

Submitted in the partial fulfillment of the requirements for the degree of

Master of Design

Visual Communication

Industrial Design Centre

Indian Institute of Technology

Bombay

June2000

Approval Sheet

The Visual Communication
SPECIAL PROJECT titled

References of objects and attitudes to objects in folk songs of the past

INDIAN INSTITUTE OF TECHNOLOGY, BOMBAY

by: **Prabhakar M. Waghmare** (98625001)
is approved in Partial fulfillment for the
Post-Graduate degree of **Master of Design**
in Visual Communication

Guide ____________________

Examiner ____________________

Contents

Introduction	**1**
Objectives	**1**
Data Collection	**2**
Analysis	**20**
Bibliography	**21**
Acknowledgement	**22**

Introduction

The project is a References of objects and attitudes to objects in folk songs of the past. Folk song is a glorious part of Indian culture. India is rich in its diversity. This topic concentrates on Maharashtrian folk songs.The regional language is Marathi.

In Maharashtra many different types of folk songs are existing. One of them is called "ovi". This poem essentialy are verses of four lines. Each line contains not more than 4-5 words.It shows the lifestyle of a Maharashtrian Farmer. These songs (ovi) are full of morals,good thoughts and messages which boost the hardworking farmer’s life.Generally this art is performed in village by women.

Now a days this art is still alive in a few villages in west Maharashtra by older people. People use to sing these songs while working .It was an integral part of marathi farmer's life which teaches them how to live in society my mouth, not by words.

Objectives

To get understand relationship between ovi and work.

This project allows me to learn communication between younger and older generation.

Trying to know different facets of folk song (ovi)

Data Collection

Folk Song is a treasure of indian literature. Now days very few people sing such songs.For data collection i went to my native place,"Dongargaon" a small village near Maharashtra-Karnataka border. There i got a good collection of Marathi Folk Song called "ovi". Generally woman perform this art. They sung a song while using Hand-mill, cleaning floor by cowdung.

After going through book, newspapers,magazine and listening to people who are singing a song,i have collected most of the information by newspapers and magazines and audio recording.

The song are passed from generation to generation by mouth,not in words. There is no evidance available,that in what period these folk song started.this folk songs (ovi) are based on farmer's life,worldly duties and obligation. Songs are related with their daily activity.

Some of the songs are based on common objects like night lamp, knife, chappal, etc. and some of them are based on personilise objects like jewellery, ring,etc.

Following objects, objectives and activities are included in song.

1) Praying
2) Farming:-Sowing of seeds
   Reaping the harvest
   Beating out corn
   Fetching water from well
3) Fire place
4) Hand mill
5) The place of the parents of a married girl.
6) Residence of one's husband parents.
7) Seasons :- Rain
   Winter
   Summer
8) Equipments of farming
9) Portraits
10) From home to orchard.
11) While walking

These songs are perform in villages only.Purpose of song is to inform the people about facts of life, to entertain while working.

Generally females sing these "ovi".They all are from different age group. All these females are unskilled. These song are sung in house and public places.Some of the oovis are based on timing like morning, afternoon, evening and night.

The language of this songs is Khandeshi-Varhadi a local language in Marathi. There is always a realistic mode in this song and full of different expressions like seriousness, comical, youthful, sad, casual etc.

I did audio recording of few songs.Following are some of the songs which are based on day to day life. Most of the poems are created by "Bahinabai" a great poet in Varhadi-Khandeshi language in 1900-1952 year. The songs are collected from newspapers, magazines.

उपननी

उपननी उपननी
आता घ्या रे पाट्या हाती
राहा आता उपन्याले
उभे तिव्हारीवरती

चल ये रे ये रे वाऱ्या,
ये रे मारोतीच्या बापा
नको देऊ रे गुंगारा
पुऱ्या झाल्या तुझ्या थापा!

नही अझून चाहूल
नको पाडू रे घोरात
आज निंघाली कोनाची
वाऱ्यावरती वरात?

ये रे वाऱ्या घोंगावत
ये रे खयाकडे आधी
आज कुठे रे शिरला
वासराच्या कानामध्यी!

भिनभिन आला वारा
कोन कोनाशी बोलली?
मन माझं हारखलं
पानं झाडाची हालली!

वारा आलारे झन्नाट्या
झाडं झुडपं डोलली
धरा मदनाच्या पाट्या
खाले पोखरी चालली

देवा, माझी उपननी
तुझ्या पायी इनवनी
दैवा, तुझी सोपवनी
माझ्या जीवाची कारोनी

आता सोडी देल्ही पात
बैंलं गेले चाऱ्यावरी
डोयापुढे उपननी
जीव माझा वाऱ्यावरी

रगडनी रगडनी
देवा, तुझी रे घडनी
दैवा तुझी झगडनी
माझी डोये उघडनी!

पेरनी

पेरनी पेरनी
आले पावसाचे वारे
बोलला पोपया
पेर्ते व्हा रे पेर्ते व्हा रे!

पेरनी पेरनी
आले आभायात ढग
ढगात बाजंदी
ईज करे झगमग

पेरनी पेरनी
आभायात गडगड
बरस बरस
माझ्या उरी धडधड

पेरनी पेरनी
काढा पांभरी मोघडा
झडीन तो झडो
कव्हा बर्साती चौघडा

पेरनी पेरनी
आला धरतीचा वास
वाढे पेरनीची
शेतकऱ्या, तुझी आस

पेरनी पेरनी
आता मिरूग बी सरे
बोलेना पोपया
पेर्ते व्हारे पेर्ते व्हारे!

पेरनी पेरनी
भीज भीज धर्ती माते
बीय बियान्याचे
भरून ठेवले पोते

पेरनी पेरनी
अवघ्या जगाच्या कारनी
ढोराची चारनी
कोटी पोटाची भरनी

पेरनी पेरनी
देवा, तुझी रे करनी
दैवाची हेरनी
माझ्या जीवाची झुरनी

This song is based on farming. Song is related with season. People sing this song while sowing of seed. Poetess says to all farmers, start working for new crop. She welcomes rainy season and describe the enthusiastis atmosphere among the farmers life.

माहेराची वाट

आज माहेराले जानं
झाली झाली वो पहाट
आली आली डोयापुढे
माझ्या माहेराची वाट

रातदीन गजबज
असं खटल्याचं घर
सदा आबादी आबाद
माझं 'आसोद' माहेर

माझ्या माहेराच्या वाटे
तांडे पानाचे लागले
पानं कतरतो बारी
लागे बारीन येच्याले

माझ्या माहेराच्या वाटे
रेलवाईचें फाटुक
आग्गाडीचं येनंजानं
तिले कशाची आटक?

माझ्या माहेराच्या वाटे
'लौकी' लागली लागली
वाटच्या रे वाटसरा
तुझी तहान भागली

माझ्या माहेराच्या वाटे
पिव्वी चिकनास खारी
पानी पावसाया आंधी
जाते धाब्याधाब्यावरी

माझ्या माहेराच्या वाटे
देखा बाभयींच बन
चुल्हा लहाडीच्यासाठी
घराघरात बैतन

माझ्या माहेराच्या वाटे
डाबा पान्याच्या लागल्या
म्हशी बसल्या पान्यात
जशा वरमाई न्हाल्या

माझ्या माहेराच्या वाटे
देख मये चारोमेरी
गाड्या ऊसाच्या चालल्या
बुधवारच्या बाजारी

माझ्या माहेराच्या वाटे
घंट्या घुंगराचा नाद
येती जाती बैलगाड्या
धुरकरी घाले साद

मांघे पोत्यातून गये
गव्हा–जवारीची धार
पाखराचा जमे बेत
दाने खाई झाले गार

माझ्या माहेराच्या वाटे
गायी म्हशीचं खिल्लार
गावामधी बरकत
दह्या दुधाची रे ढेर!

माझ्या माहेराच्या वाटे
कोन्ही भिकारी–टकारी
आला भीक मांगीसनी
झोयी गेली सम्दी भरी

माझ्या माहेराच्या वाटे
कोन्ही भिलीन बायजा
खाले उतारली पाटी
म्हने कटेलं लेयजा

माझ्या माहेराच्या वाटे
जरी आले पायी फोड
पाय चालले चालले
अशी माहेराची ओढ

माझ्या माहेराच्या वाटे
जरी लागल्या रे ठेचा
वाटवरच्या दगडा
तुले फुटली रे वाचा!

"नीट जाय मायबाई
नको करू धडपड
तुझ्याच मी माहेराच्या
वाटवरला दगड!"

माझ्या माहेराच्या वाटे
माले लागली गुचकी
आली उडत उडत
एक दीसली, सायंकी

माझ्या माहेराच्या वाटे
मारे सायंकी भरारी
माझ्या जायाच्याच आधी
सांगे निरोप माहेरी

"ऊठ ऊठ भीमामाय
काय घरात बसली
कर गुरमय रोट्या
लेक बहिनाई आली!"

घरापासून मळ्याकडे

१

देखा महारवाड्यात
नावाचेच घरदारं
भटकती गावामधी
चाले तोंडानं जोहार

देखा महारवाड्यात
कशी मानसाची दैना
पोटामधी उठे आग
चुल्हा पेटता पेटेना!

महारकी महारकी
गावकरी ठेंकेदार
गावातल्या पाटलाचे
हुकुमाचे ताबेदार!

२

आता चाला जरा पुढे
भट्टी दारूची लागली
तठी भंगड दुनिया
जिती आशीसनी मेली

सदू गेली रे दवडी
बेसूदाची चाले गीता
नही हातात कवडी
तोंडी हजाराच्या बाता!

काम करीसनी भागे
संकटानं गांजे कोनी
दुख इसऱ्याच्या साठी
करती रे नशापानी

Poetess used to sing this song while going from home to orchard. Here is a relationship in walking action and tune.While going from home, the things she observed made a poem on that. The way people live their life she made a realistic statement on that, which expresses sadness.

विठ्ठल मंदिर

माझं इठ्ठल मंदीर
अवघ्याचं माहेर
मधि इठ्ठल–रखूमाई
उभे इटेवर

टाय वाजे खनखन
मुरदुंगाची धून
तठे चाललं भजन
गह्यारी गह्यारीसन

टायकऱ्याचा जमाव
दंगला दंगला
तुकारामाचा अभंग
रंगला रंगला

तुम्ही करा रे भजन
ऐका रे कीर्तन
नका होऊ रे राकेस
सुद्ध ठेवा मन

आता सरला अभंग
चालली पावली
'जे जे इठ्ठल रखुमाई
ईठाई माऊली'

शेतामंधी गये घाम
हाडं मोडीसनी
आता घ्या रे हरी नाम
टाया पीटीसनी

उभा भक्तीचा हा झेंडा
हरीच्या नावानं
हा झेंडा फडकावला
'झेंडूला बोवानं'

आता झाली परदक्षीना
भूईले वंदन
'हेचि दान देगा देवा'
आवरलं भजन

आता फिरली आरती
भजन गेलं सरी
'बह्यना' देवाचीया दारी
उभी क्षनभरी

This song is based on while praying god. But this song people sing while working on farm. While working in farm this song gives them freshness, so the crop will be fruitfull. It means working in farm is as equal as praying god.

पोया (पोळा)

आला आला शेतकऱ्या
पोयाचा रे सन मोठा
हाती घेईसन वाट्या
आता शेंदूराले घोटा

आता बांधा रे तोरनं
सजवा रे घरदार
करा आंघोयी बैलाच्या
लावा शिंगाले शेंदूर

लावा शेंदूर शिंगाले
शेंव्या घुंगराच्या लावा
गयामधी बांधा जीला
घंट्या घुंगरू मिरवा

बांधा कवड्याचा गेठा
आंगावऱ्हे झूल छान
माथा रेसमाचे गोंडे
चारी पायात पैंजन

उठा उठा बह्यनाई,
चुले पेटवा पेटवा
आज बैलाले नीवद
पुरनाच्या पोया ठेवा

वढे नागर वखर
नही कष्टाले गनती
पीक शेतकऱ्या हाती
याच्या जीवावर शेती!

उभे कामाचे ढिगारे
बैल कामदार बंदा
याले कहीनाथे झूल
दानाचाऱ्याचाज मिंधा

चुल्हा पेटवा पेटवा
उठा उठा आयाबाया
आज बैलाले खुराक
रांधा पुरनाच्या पोया

खाऊ द्या रे पोटभरी
होऊ द्यारे मगदूल
बशीसनी यायभरी
आज करू द्या बागूल

आता ऐका मनातलं
माझं येळीचं सांगनं
आज पोयाच्या सनाले
माझं येवढं मांगनं

कसे बैल कुदाळता
आदाबादीची आवड
वझं शिंगाले बांधता
बाशिंगाचं डोईजड

नका हेंडालू बैलाले
माझं ऐका रे जरासं
व्हते आपली हाऊस
आन बैलाले तरास

आज पुंजा रे बैलाले
फेडा उपकाराचं देनं
बैला, खरा तुझा सन
शेतकऱ्या तुझं रीन!

This song is based on a festive day for cattle. Indirectly poetess described the importance of cattle in farmer's life.

आला पाऊस

आला पह्यला पाऊस
शिपडली भुई सारी
धरत्रीचा परमय
माझं मन गेलं भरी

आला पाऊस पाऊस
आता सरीवर सरी
शेतं शिवारं भिजले
नदी नाले गेले भरी

आला पाऊस पाऊस
आता धूमधडाख्यानं
घर लागले गयाले
खारी गेली वाहीसन

आला पाऊस पाऊस
ललकारी रे ठोकत
पोरं निंघाले भिजत
दारी चिल्लाया मारत

आला पाऊस पाऊस
गडगडाट करत
धडधड करे छाती
पोरं दडाले घरात

आता उगू दे रे शेतं
आला पाऊस पाऊस
वऱ्हे येऊ दे रे रोपं
आता फिटली हाऊस

येता पाऊस पाऊस
पावसाची लागे झडी
आता खा रे वडे भजे
घरामंधी बसा दडी

देवा, पाऊस पाऊस
तुझ्या डोयातले आंस
दैवा, तुझा रे हारास
जीवा, तुझी रे मिरास

This poem is related to rainy season. Poetess described her feelings about rain. Generally this song is showing the situtation of a poor farmer who stays in broken house. This song is very personel.

सासुरवाशीन

उठ सासुरवाशिन बाई
उठ मघ्घम राती मांड दयन तू नीट
अन् चालव बाई घरोट

उठ सासुरवाशिन बाई
उठ राम पहारी डोईवर घे घडा
उठ बांग फुके कोंबडा

उठ सासुरवाशिन बाई
उठ सयपाकाले पेटव पेटव चुल्हा
वर सूर्याबापा आला

उठ सासुरवाशिन बाई
उठ जानं शेती कामाचा किति घोर
तू गोठ्यामधलं ढोर

उठ सासुरवाशिन बाई
सुरू झाली वटवट कातवली वो सासू
पुस डोयांमधले आसू

उठ सासुरवाशिन बाई
घे सोशीसन घे घालू नको वो वाद
कर माहेराची याद

This song is dedicated to young bride staying with the parents of her husband. poetess described the life of young bride at her husband's home. She have to work hard for her life. Indirectly she described the life of a village woman is painful. This song contains all the objects and objectives on which she is working.

काही व्यक्तिचित्रे

१

खटल्याच घरामधी
    देखा माझी सग्गी सासू
सदा पोटामधी माया
    तसे डोयामधी आसू

हिच्या अंगामधी देव
    सभावानं देवगाय
माले सासरी मियाली
    जशी जल्मदाती माय!

२

माझी ननद 'कासाई'
    हिचा लोभ सर्व्यांवरी
रूप देवानं घडलं
    जशी इंदराची परी

हिचं सरील नाजुक
    चंबेलीच्या फुलावानी
देली सम्रीताच्या घरी
    सोभे राजाचीच रानी!

३

माझी जेठानी 'पानाई'
    कशी मनातली गोट
हिरीतात शिरीहारी
    तोंडामधी हरीपाठ

बोले तोंड भरीसंनी
    तसं हातभरी देनं
काम आंग मोडीसनी
    सैपाकात सुगडीन

This are the short poem based on perticular characters. Women use to sing this song while working. In all the poem poetess used different metaphor for different character, situations, events.

घरोट (जातं)

देवा, घरोट घरोट
तुझ्या मनातली गोष्ट
सर्व्या दुनियेचं पोट
धरी कर्माचा मरोट

अरे, घरोट घरोट
वानी बाम्हनाचं जातं
कसा घरघर वाजे
त्याले म्हनवा घरोट

अरे जोडता तोडलं
त्याले नातं म्हनू नाही
ज्याच्यातूनं येतं पीठ
त्याले जातं म्हनू नही

कसा घरोट घरोट
माझा वाजे घरघर
घरघरीतून त्याच्या
माले ऐकू येतो सूर

त्याल आहे घरघर
येड्या, आपल्या घराची
अरे, आहे घरघर
त्याल भल्या आभायाची!

आला घरोटा घरोट।
दयन मांडलं नीट
अरे, धंद्या - भरामधी
करं त्याचं आता पीठ

चाल घरोट्या घरोट्या
तुझी चाले घरघर
तुझ्या घरघरीतून
पीठ गये भरंभर

जशी तुझी रे घरोटा
पाऊ फिरे गरगर
तसं दुधावानी पीठं
पडतं रे भुईवर

अरे, घरोटा घरोटा
तुझ्या माकनीची आस
माझ्या मका हाती खुटा
तुज्या हाती देते घास

अरे घरोटा घरोटा
घास माझा जवारीचा
तुले सनासुदी गहू
कधी देते बाजरीचा

माझा घरोट घरोट
दोन दाढा दोन व्होट
दाने खाये मूठ मूठ
त्याच्यातून गये पीठ

अरे, घरोटा घरोटा
माझे दुखता रे हात
तसं संसाराचं गानं
माझं बसते मी गात

अरे, घरोटा घरोटा
तुझ्यातून पडे पीठी
तसं तसं माझं गानं
पोटातून येतं व्होटी

दाने दयता दयता
तशी घामानं मी भिजे
तुझी घरोटा घरोटा
तशी पाऊ तुझी झिजे

झिजिसनी झिजिसनी
झाला संगमरवरी
अरे, तुले टाकलाये
टकारीन आली दारी!

शेतीची साधने

सरत सरत
करे पेरत पेरत

मोघडा मोघडा
पेरनीचा चवघडा

पांभर पांभर
मांघे थारये झांबर

कोयप कोयप
निंदाईले सोप सोप

आऊत आऊत
आला कमाईले ऊत

तीफन तीफन
व्हये शेताचं मापन

चाहूर चाहूर
आला सरलं काहूर

वखर वखर
घाले मायेची पाखर

नागर नागर
सऱ्यी सुखाचं आगर

संसार

अरे, संसार संसार
जसा तावा चुल्ह्यावर
आधी हाताले चटके
तव्हा मियते भाकर !

अरे, संसार संसार
खोटा कधी म्हनू नही
राऊळाच्या कयसाले
लोटा कधी म्हनू नही

अरे, संसार संसार
नही रडनं कुढनं
येड्या, गयातला हार
म्हनू नको रे लोढनं !

अरे, संसार संसार
खीरा येलावऱ्हे तोड
यका तोंडामधी कडू
बाकी सर्वा लागे गोड

अरे, संसार संसार
म्हनू नको रे भीलावा
त्याले गोडं भीमफुलं
मधी गोडंब्याचा ठेवा

देखा संसार संसार
शेंगा वरतून काटे
अरे, वरतून काटे
मधी चिकने सागरगोटे !

ऐका, संसार संसार
दोन्ही जीवाचा इचार
देतो दुःखाले होकार
अन सुखाले नकार

देखा, संसार संसार
दोन्ही जीवाचा सुधार
कधी नगद उधार
सुखादुःखाचा बेपार !

अरे, संसार संसार
असा मोठा जादूगार
माझ्या जीवाचा मंतर
त्याच्यावरती मदार

असा संसार संसार
आधी देवाचा इसार
माझ्या दैवाचा जोजार
मंग जीवाचा आधार!

माहेर

बापाजीच्या हायतीत
येती शेट शेतकरी
दारी खेटराची रास
घरी भरली कचेरी

गावामधी दबदबा
बाप महाजन माझा
त्याचा काटेतोल न्याव
जसा गावामधी राजा

माय भीमाई माऊली
जशी आंब्याची साऊली
आम्हाईले केलं गार
सोता उन्हात तावली

तुझे भाऊ देवा घरी
नही मायबाप तुले
तुले कशाचं माहेर
लागे कुलुप दाराले

भाऊ 'धम्मा' गाये धाम
'गना' भगत गनात
'घना' माझा लिखनार
गेला शिकयाले धुयात

आम्ही बहीनी 'आह्यला'
'सीता, तुयसा, बहीना'
देल्या अशीलाचे घरी
सगेसाई मोलीदाना

लगे पायाला चटके
रस्ता तापीसनी लाल
माझ्या माहेरची वाट
माले वाटे मखमल

जीव व्हतो लाही लाही
चैत्र वैसाखाचं ऊन
पाय पडता 'लौकील'
शीन जातो निंघीसन

तापीवानी नही थडी
जरा वाहे थोडी थोडी
पानी लोकोंचं नित्तय
त्याले अम्रीताची गोडी

माहेरून ये निरोप
सांगे कानामंधी वारा
माझ्या माहेराच्या खेपा
लोको नदीले इचारा!

Analysis

Marathi folk songs is an integral part of our Indian culture. According to the collected information i analysed the data about the "oovi" and classified the information in different categories.

some of the song are related with farming so there is a relation in body movement as well as in tune. While working, the way body moves or action being done, tune is changing. While farming , walking, the "oovi's" meaning are motivates them. The way song sung depends on local dilect. The pronounsation of words are changes according to local area. The contents of 'oovi' is always based on nature, human life.It contain primary and secondary messages to people,for the people.

In 'oovi' there is direct and indirect approach. From composition and linguistic point of view 'oovi' are different and has modern touch. The start and end of the poem is very dramatic .There is no more ellabration of words and thoughts. In few sentences and words 'oovi' expresses the particular feeling.The expression of 'oovi' is with an elegant remarks and a combination of adorning and resemblance.

While working on hand-mill woman sing any kind of 'oovi'. In this case the action of the work is dominates the meaning of the song. But tune is related with the work. And while doing other farming jobs people sing a particular 'oovi' which contains the meaning with related work. Every song has a certain timing. Each song contains 5 to 10 stanzas or sometime it can be more than 15 stanza. The arrangment of an image and composition of alliteration is a peculiarity of this song.

The following are the classifications of the 'oovi' in relation with tune, action, meaning of the song.

1) Praying --- Tune --- Meaning
2) Farming --- Tune --- Action --- Meaning
3) Festival, Seasons --- Tune --- Meaning
4) Parents and In-laws place --- Tune --- Meaning
5) Regular work --- Tune --- Action

In some poem one factor is important than other and it dominates the other factors. This things are based on the events,work and its importance.

Bibliography

Author	**Books**	Newspapers	Magazines	**Publisher**	**Year**
Bahinabai Choudhary	Bahinabaichi gaani	----	----	Suchitra	1998/2000
		Sakal Loksatta	----	----	19 99/2000 1999/ 2000
			Manohar	Medha	December 1998

Acknowledgement

I would like to thank the following people who have helped me in completing this project

I would like to thank my guide Prof.U.A. Athvankar. He has been an inspiration to me for my work. Thanks for his valuable suggestions, which helped me in completing my task.

I have to thank all my colleagues for their help.

I thank to my dear grandmother,my uncle, aunty. During data collection they helped me a lot.

Finally I am grateful to my parents. Without them it is not possible to complete this project.